

«Чотири кити» дидактичної моделі навчання учнів початкової школи всеукраїнського науково-педагогічного проекту «Інтелект України»

Віктор ЄВДОКИМОВ,

доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України, перший
проректор Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди,

Ірина ГАВРИШ,

доктор педагогічних наук, професор Харківського
національного педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди, науковий керівник проекту

В епоху розбудови інформаційного суспільства, основним капіталом і головним ресурсом якого є знання, освіта набуває значення не лише визначального чинника самореалізації особистості, а й важливого фактора соціально-економічного і духовного піднесення держави, забезпечення її конкурентоспроможності на світовій арені. В цих умовах освіта майбутньої інтелектуальної еліти нації – здібних і обдарованих дітей та учнівської молоді – постає як одна з найважливіших педагогічних проблем.

Численні дослідження зарубіжних і вітчизняних науковців феномена здібних і обдарованих дітей та учнівської молоді (Г.Айзенк, Б.Ананьєв, А.Анастасі, В.Антоненко, С.Барт, Д.Богоявленська, М.Бургін, О.Буров, Д.Векслер, Ф.Вернон, Л.Виготський, І.Волощук, Н.Гонтаровська, Г.Гуменюк, В.Дружинін, О.Дубасенюк, Л.Ковбасенко, Д.Корольов, Г.Костюк, Л.Кузьменко, С.Кулачківська, М.Лейтес, В.Моляко, Р.Науменко, Дж.Рензуллі, С.Рубінштейн, Б.Сканнер, А.Сологуб, Р.Стернберг, Б.Теплов, В.Тименко, І.Ткачук, К.Хеллер, М.Холодна, В.Шадриков, В.Юркевич, В.Яковлева та ін.) варто розглядати як методологічне підґрунтя формування вимог щодо навчальних програм для здібних і обдарованих дітей молодшого шкільного віку. Вони обґрунтовані у працях Ц.Дентон-Айда, М.Карне, С.Кеплена, С.Ліннемайєра, Х.Пассова, Дж.Рензуллі, О.Савенкова та ін. Зазвичай ці вимоги диференціюються науковцями відповідно до сфер когнітивного, творчого та афективного розвитку учнів і передбачають можливість організації навчально-пізнавальної діяльності школярів з огляду на їхні пізнавальні потреби, ускладнення її змісту на основі поглиблення та абстрагування навчального матеріалу, домінування його

розвивальних можливостей над інформаційною насиченістю; паритету завдань дивергентного та конвергентного типу; максимального розширення кола пізнавальних інтересів дітей (сфера когнітивного розвитку); домінування власної дослідницької практики над репродуктивним засвоєнням знань; орієнтації на інтелектуальну ініціативу учнів (сфера творчого розвитку); актуалізації лідерських можливостей, формування пізнавальної самостійності, критичності мислення та лояльності в оцінці ідей, орієнтації на змагальність тощо (сфера афективного розвитку) [9].

З урахуванням означених вимог в Австралії, Ізраїлі, Німеччині, Китаї, Кореї, Сингапурі, США, Росії та інших країнах були розроблені та апробовані різноманітні моделі навчання здібних і обдарованих дітей молодшого шкільного віку. Водночас в Україні це питання ще не було предметом спеціальних досліджень науковців. Тому **метою** нашої статті є характеристика особливостей дидактичної моделі навчання відповідного контингенту учнів, що реалізується в межах всеукраїнського науково-педагогічного проекту «Інтелект України».

Першою особливістю дидактичної моделі початкової освіти у рамках науково-педагогічного проекту «Інтелект України» є реалізація принципів диференційованого підходу до навчання здібних і обдарованих учнів молодшого шкільного віку завдяки створенню в загальноосвітніх навчальних закладах проектних класів. Теоретичними основами проекту є праці сучасних українських учених О.Я. Савченко та Н.М. Бібік.

Концептуальними засадами, на яких ґрунтуються світові освітні системи щодо створення педагогічно доцільного середовища для навчання здібних

і обдарованих учнів, є, зокрема, генетичний, середовищний і генотип-середовищний підходи до визначення ролі спадковості й середовищних впливів як факторів розвитку здібностей людини. Представники генетичного підходу (С.Берт, Ф.Гальтон, Дж.Горн, М.Мерфі, Л.Терстоун та ін.), розглядаючи питання щодо визначення детермінант здібностей, наводять історичні приклади про переважаючу роль спадковості у детермінації здібностей [7]. Науковці, які наголошують на визначальній ролі середовища в розвитку здібностей (Ю.Гиппенрейтер, О.Овчинникова та ін.), посилюються на результатах досліджень рівня розвитку звуковисотного слуху в дорослих росіян і в'єтнамців. Отримані експериментальні дані (недорозвиненість слуху в третини росіян і стовідсоткова музичність в'єтнамців) вони пояснюють тим, що у в'єтнамській мові висота звука має суттєве значення для її розуміння на противагу російській. Тому в процесі опанування в'єтнамцями рідної мови відбувається розвиток і музичних здібностей [3].

Генотип-середовищний підхід до визначення детермінант здібностей представлено у працях більшості вчених, які досліджують педагогіку й психологію здібностей (В.Дружинін, К.Крутецький, Н.Лейтес, Х.Маркус, К.Платонов, Б.Саймон, Б.Теплов, У.Томпсон, Д.Фуллер, В.Чудновський, В.Юркевич та ін.). Результати експериментальних досліджень, отриманих представниками цього підходу, дозволили їм дійти висновку, що фактори середовища у процесі розвитку здібностей мають вагу, яка пропорційна вазі факторів спадковості: «У детермінації розвитку здібностей на частку середовища припадає 30–35% загальної фенотипічної дисперсії» [5].

У світовій освітній практиці поширення набули моделі диференційованого навчання здібних і обдарованих учнів, психологічною основою яких є генотип-середовищна парадигма здібностей.

Диференціація в перекладі з латинської *difference* означає розподіл, розшарування цілого на частини, форми, складові. Тому більшість науковців (М.Акімова, Р.Гроот, О.Лошньова, В.Рабунський, Л.Рожинова, Г.Селевко, І.Унт, В.Шадриков та ін.) розуміють диференційоване навчання як таке, за якого педагог працює з групою учнів, утвореною з огляду на наявність у них певних значущих для навчального процесу загальних якостей (гомогенна група); диференціацію навчання (диференційованим підходом у навчанні) – як створення різноманітних умов навчання для різних шкіл, класів, груп з метою врахування особливостей даного контингенту; принцип диференціації навчання – як положення, згідно з яким диференційований педагогічний процес будується. Щодо організаційного рівня гомогенних груп розрізняють регіональну диференціацію (спецшколи, гімназії, ліцеї, будинки дитячої творчості), внутрішньоскільну (групи та класи різних рівнів), міжкласну (факультативи, гуртки), внутрішньокласну або внутрішньопредметну (групи у складі класу) [10].

На основі узагальнення результатів наукових пошуків українських і зарубіжних учених (Е.Аксьонова, Ю.Кузнецова, О.Савенков, М.Штейн та ін.) було виявлено найбільш розповсюджені форми навчання здібних та обдарованих учнів початкової школи: навчання за індивідуальними навчальними програмами в класі «змішаних здібностей»; групування учнів у межах одного класу в гомогенні малі групи за рівнем академічних досягнень; кластери; групування здібних та обдарованих учнів із паралелі; потоки; окремі класи в загальноосвітніх навчальних закладах; відкриті класи; спеціалізовані школи; система додаткової освіти.

На нашу думку, одним із перспективних напрямів організації навчання здібних і обдарованих учнів початкової школи є створення в загальноосвітніх навчальних закладах класів прискореного розвитку. Це пов'язано насамперед з недоцільністю навчання відповідного контингенту учнів у класах «змішаних здібностей». У такі класи, згідно із законом нормального розподілу, зазвичай потрапляє 68% дітей середньостатистичної норми розумового розвитку, по 14% учнів, які випереджають або відстають у розумовому розвитку від своїх «середньостатистичних» однолітків, та по 2% дітей, які характеризуються яскраво вираженими розумовими здібностями або відчувають серйозні утруднення в процесі засвоєння шкільної програми. Отже, щоб створити оптимальні умови для реалізації навчальних можливостей кожної з п'яти перерахованих вище груп учнів, учитель має застосовувати на уроці одночасно п'ять різних методик, що в умовах українського освітнього сьогодення (зокрема, унормованої наповнюваності класів кількістю від 28 учнів) неможливо. Водночас за умов спеціальної підготовки до роботи зі здібними та обдарованими дітьми й набуття відповідного практичного досвіду професійної діяльності в класах прискореного розвитку він стає справжнім професіоналом з питань навчання та виховання майбутньої інтелектуальної еліти нації.

Зауважимо, що питання про доцільність створення класів прискореного розвитку для навчання здібних і обдарованих дітей молодшого шкільного віку є предметом гострих дискусій науковців і практиків, оскільки ця модель має як очевидні переваги (відповідність навчальних програм і методик навчальним можливостям певного контингенту учнів), так і недоліки (звужується коло спілкування дітей, існує вірогідність формування в учнів елітарної свідомості, соціальної дезінтеграції тощо).

Результати проведеного нами педагогічного дослідження всеукраїнського рівня «Створення системи пошуку, навчання й виховання здібних і обдарованих учнів початкової школи», а також шестирічний досвід функціонування проектних класів «Інтелект України» дозволяє дійти висновку про високу ефективність цієї форми навчання здібних і обдарованих дітей молодшого шкільного віку за дотримання таких умов: розроблення й успішної

апробації методики ідентифікації дітей, які можуть успішно навчатися в класах прискореного розвитку; створення науково обґрунтованих навчального плану та навчальних програм і позитивних результатів їх застосування на практиці; наявності системи моніторингу, що дозволяє оцінювати ефективність навчально-виховного процесу й коригувати його у разі необхідності; забезпечення гарантій добровільності вступу дітей до цих класів, а також можливості не стресового переходу до інших класів на будь-якому етапі навчання.

Другою особливістю дидактичної моделі початкової освіти у рамках науково-педагогічного проекту «Інтелект України» є збагачення змісту освіти завдяки введенню до інваріантної частини навчального плану проектних класів предметів «Єврика» і «Навчаємося разом».

Проблема визначення змісту освіти розглядається науковцями як одна із ключових і найскладніших у сучасній дидактиці. Це виявляється в співіснуванні найрізноманітніших підходів до конструювання її поняттєво-термінологічного апарату, визначення концептуальних основ та основних положень.

Так, у контексті *когнітивного підходу* поняття «зміст освіти» трактується як система наукових знань, умінь і навичок, які має опанувати людина в процесі навчання (Ю.Бабанський, Б.Єсіпов, І.Харламов, Г.Щукина, М.Ярмаченко та ін.). Обмеження складових змісту освіти системою наукових знань, практичних умінь і навичок ґрунтується на давніх традиціях. В його основі – ідеологія індустріального суспільства, згідно з якою особистість фактично розглядається як такий самий компонент процесу виробництва, як і його засоби. Тому концептуальна освітня мета в когнітивній парадигмі освіти – залучення особистості до науки та виробництва [1].

У *культурологічній концепції* зміст освіти відповідно до структури культури охоплює чотири компоненти: знання про природу, суспільство, техніку, людину, способи діяльності; досвід здійснення відомих способів діяльності; досвід творчої діяльності; досвід емоційно-ціннісного ставлення до себе та навколишнього світу (Н.Алексєєв, А.Валицька, О.Газман, В.Гриньова, В.Зінченко, І.Зязюн, В.Сластьонін, Є.Шиянов та ін.) [4].

У контексті *особистісно орієнтованого підходу* зміст освіти визначається як зміст процесу прогресивних змін властивостей і якостей особистості (І.Бех, О.Бондаревська, І.Зязюн, О.Пехота, С.Подмазін, В.Серіков, І.Якиманська та ін.). При цьому компонентний склад змісту особистісно орієнтованої освіти, на думку Є.Бондаревської та С.Кульневич, має охоплювати аксіологічну (ціннісну), когнітивну, діяльнісно-творчу й особистісну складові [2].

Нині все більше визнання серед світової педагогічної спільноти отримує *компетентнісний підхід*, згідно з яким зміст освіти відповідно до концептуальної мети – формування в учнів ключових, загальнопредметних і предметних компетентностей

– охоплює систему ієрархічно-підпорядкованих компетентностей: ключових, загальнопредметних і предметних (Р.Бадер, І.Бех, Н.Бібік, І.Зимня, О.Локшина, Д.Мертенс, О.Овчарук, Б.Оскарсон, О.Пометун, Дж.Равен, Я.Савченко, А.Хуторський, А.Шелтен та ін.) [6].

Одним із найважливіших завдань дидактики в галузі конструювання змісту освіти є виявлення його дидактичних основ. Поняття «дидактична основа» розуміється В.Краєвським та І.Лернером як сукупність норм, що регулюють відбір складу соціального досвіду з погляду дидактики. Відповідно до триярусної структури процесу конструювання змісту освіти ці вчені виокремлюють три рівні дидактичних основ: загальнотеоретичний, рівень навчального предмета та навчального матеріалу [11].

Зміст освіти в проектних класах «Інтелект України» визначається Державним стандартом початкової загальної освіти. Тому дидактичними основами його конструювання на загальнотеоретичному рівні для нас виявилися основні положення особистісно орієнтованої та компетентнісної освітніх парадигм, у контексті яких ми здійснили оцінювання найбільш впливових педагогічних стратегій навчання здібних і обдарованих учнів: *прискорення, інтенсифікації, індивідуалізації, проблематизації та збагачення*.

Стратегія *прискорення* передбачає збільшення темпу вивчення навчального матеріалу порівняно з темпом, передбаченим традиційними навчальними програмами. Це спричиняє «перескакування» здібних і обдарованих учнів через один-два класи і, як наслідок, раннє закінчення школи. Однак фахівці радять в окремих випадках використовувати цю стратегію у початковій школі, оскільки прискорений інтелектуальний розвиток здібної або обдарованої дитини далеко не завжди супроводжується її прискореним соціальним розвитком.

Стратегія інтенсифікації, що забезпечує поглиблене вивчення учнями певних навчальних дисциплін, добре відома нашому освітянському загалу, оскільки на ній базується навчально-виховний процес у спеціалізованих школах, гімназіях і ліцеях. Водночас, коли йдеться про початкову школу, вчені радять застосовувати цю стратегію особливо обережно, адже не всі здібні та обдаровані діти виявляють у молодшому шкільному віці стійкий інтерес до окремої сфери знань чи діяльності.

Стратегія *проблематизації* передбачає стимулювання інтелектуального та особистісного розвитку учнів. Специфіка навчання за цією стратегією виявляється у використанні проблемних методів і завдань проблемного характеру, пошуку альтернативних інтерпретацій навчальної інформації, що сприяють формуванню творчого підходу, а також рефлексивного плану свідомості. Зазвичай такі програми не самостійні – вони є компонентами збагачених навчальних програм.

Стратегія *збагачення*, яку вчені (Дж.Рензуллі, О.Савенков та ін.) розуміють як якісну перебудову

змісту освіти, спрямовану на розвиток інтелектуально-творчого потенціалу особистості дитини, поступово отримує все більше визнання серед освітян-практиків [9]. Водночас у педагогічній науці здійснюються спроби обґрунтування педагогічно доцільних видів збагачення, серед яких найбільше визнання отримав підхід американського вченого Дж.Рензуллі. Відповідно до моделі обдарованості, в основі якої традиційна тріада факторів (креативність, інтелект, мотивація), науковець обґрунтував доцільність збагачення традиційних систем навчання за трьома напрямками. Перший вид збагачення має забезпечувати ознайомлення учнів із найрізноманітнішими науковими галузями і сферами людської діяльності та спрямовується на створення «фундаменту дослідницької діяльності» – розширення кругозору дитини та визначення нею найбільш привабливих видів навчальних занять. Другий вид збагачення (за Дж.Рензуллі, груповий тренінг діяльності) орієнтований на вдосконалення пізнавальних здібностей і розвиток мислення здібних та обдарованих учнів.

Реалізація першого та другого видів збагачення в повному обсязі створює передумови для вирішення дитиною творчих завдань, а також проведення нею власних досліджень (третьій вид збагачення). При цьому обов'язковою є участь як у формулюванні проблеми, так і виборі оптимального методу її розв'язання [12].

Спробу вдосконалити модель збагачення Дж.Рензуллі, переосмислити її, враховуючи реалії масової пострадянської школи, здійснив наприкінці ХХ ст. О.Савенков. Модель російського науковця охоплює два рівні збагачення – горизонтальний і вертикальний. Горизонтальне збагачення передбачає проведення для здібних і обдарованих дітей додаткових занять з предметів «Соціальна компетентність», «Навчання мисленню», «Фізична культура», а також їхню активну участь у факультативах, гуртках, студіях тощо. Вертикальне збагачення реалізується завдяки навчанню за індивідуальними навчальними програмами, що відповідають навчальним можливостям і запитам даного контингенту учнів.

Не заперечуючи безсумнівну цінність ідей О.Савенкова, відзначимо, що їх реалізація у повному обсязі в класах «змішаних здібностей» через організаційні труднощі неможлива. Тому принциповим для розв'язання проблеми «здібна і обдарована дитина в масовій школі» є питання щодо педагогічно доцільного вибору форм навчання, на чому ми наголошували вище, характеризуючи першу особливість дидактичної моделі навчання здібних і обдарованих учнів початкової школи.

Не викликає сумнівів, що таке навчання має здійснюватися за стратегіями збагачення й проблематизації, тобто спрямовуватися не лише на опанування системи наукових знань, практичних умінь і навичок, окреслених Державним стандартом початкової загальної освіти, а й формування ключових компетентностей, розвиток інтелектуальних і

творчих здібностей. Тому згідно з принципом подвійного входження освітніх цілей до змісту освіти у навчальний план проектних класів «Інтелект України» ми ввели предмети «Навчаємося разом» (цілі – формування в учнів ключової компетентності *умій учитися*, соціальної та мовленнєвої ключових компетентностей) та «Єврика» (мета – розвиток творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку, опанування ними алгоритму вирішення винахідницьких задач, формування первинних знань, умінь і навичок з логіки).

Третьою особливістю означеної дидактичної моделі є підвищення дидактичного потенціалу початкової освіти завдяки системній пропедевтиці шкільної неспішності в основній і старшій школі.

Відповідно до одного із основних принципів системного підходу – принципу діалектичної єдності педагогічної системи та середовища, в якому наголошується на необхідності визначення цілей будь-якої педагогічної системи за умов її розгляду як підсистеми тієї метасистеми, у яку вона вписана і в якій функціонує, ми за допомогою методу експертних оцінок виявили причини утруднень, що виникають в учнів основної та старшої школи під час вивчення предметів природничо-математичного та гуманітарного циклів, і розробили систему заходів, спрямованих на їх подолання. Наприклад, починаючи вже з першого класу навчання в проектних класах побудовано так, щоб забезпечити пропедевтику утруднень під час опрацювання учнями навчального матеріалу на кожному уроці математики. Це здійснюється за допомогою системи вправ, спрямованих на розвиток у них просторової уяви, логічного мислення та кмітливості, формування вміння вирішувати задачі певного виду за допомогою алгоритмічних методів, відпрацювання автоматизму при розв'язанні прикладів.

Найбільші утруднення при вивченні географії пов'язані з тим, що учні на неналежному рівні знають карту. Потужний дидактичний потенціал у пропедевтиці цього недоліку мають навчальні предмети в проектних класах «Навчаємося разом», «Літературне читання», «Людина і світ», «Єврика». Так, ознайомлюючи учнів першого класу з творчістю Ганса Крістіана Андерсена, ми мандруємо картою з України до Копенгагена, щоб помилуватися скульптурою Русалоньки; виконуючи спеціальні вправи з розвитку пам'яті на уроках «Навчаємося разом», пригадуємо сусідні з Україною держави; відпочиваючи на фізкультхвилинках на уроках «Людина і світ» та співаючи пісеньку «Наш Центавр», пригадуємо розташування й назви материків; змагаючись у «Зоряних перегонах», працюємо з контурними картами; опановуючи алгоритм вирішення винахідницьких задач на уроках «Єврика», подорожуємо політичною картою світу.

На всіх без винятку уроках у проектних класах «Інтелект України» ми знаходимо час (до 5 хв.), щоб приділити увагу формуванню у дітей техніки читання, оскільки відомо: добре та відмінно навчаються

в основній та старшій школі ті учні, які зазвичай наприкінці четвертого класу читали мовчки зі швидкістю не менш як 120 слів за хвилину.

Четвертою особливістю дидактичної моделі є створення на кожному уроці ситуації успіху, зацікавленості, комфорту.

У традиційній системі освіти вважається, що дидактичний потенціал уроку є достатнім для розвитку в учнів пізнавальних процесів – пам'яті, уваги, уяви, мислення, сприйняття. На нашу думку, щоб створити ситуацію успіху в навчанні для кожного учня проектного класу, необхідна організація на системному рівні роботи з цілеспрямованого формування зазначених пізнавальних процесів. Тому, вивчаючи, наприклад, словникові слова на уроках української мови, ми застосовуємо вправу «Фотоапарат», спрямовану не лише на їх запам'ятовування, а й на розвиток уваги та пам'яті. На уроках «Людина і світ», ознайомлюючи дітей з океанами, ми пропонуємо переглянути слайд і по пам'яті намалювати материки, які омиває, наприклад, Атлантичний океан.

На всіх без винятку уроках фізкультхвилинки проводяться з використанням тематичних мультфрагментів, якщо на уроках читання (1-й клас) діти читають казку Корнія Чуковського «Лікар Айболить», то демонструються фрагменти відповідного мультфільму, а під час роботи над текстом діти «озвучують» один із його фрагментів. На кожному уроці проводяться вправи змагального характеру, які дуже подобаються дітям – «Великі перегони» (математика, українська мова), «Зоряні перегони» («Людина і світ»), «Конкурс найрозумніший» («Українська мова», «Літературне читання»). Дуже позитивно ставляться діти й до хвилинок релаксації.

Проведення педагогічного експерименту та підбиття підсумків упровадження всеукраїнського науково-педагогічного проекту «Інтелект України» в практику роботи загальноосвітніх навчальних закладів I ступеня дозволили дійти висновку про високу ефективність дидактичної моделі навчання академічно здібних і обдарованих учнів проектних класів. В експериментальних класах порівняно з контрольними значно зросла кількість учнів, у яких сформовано високий рівень мотивації досягнення та мотивації учіння, дивергентності мислення, здатності до формулювання проблеми та винайдення шляхів її розв'язання, кмітливості, концентрації уваги, уяви, зокрема просторової.

Література

1. *Бабанский Ю.К.* Основы дидактики / Ю.К. Бабанский, Б.П. Есипов, Г.И. Шукина и др. / Под ред. Б.П. Есипова – М.: Педагогика, 1987. – 348 с.
2. *Бондаревская Е.В.* Педагогика: личность в гуманистических теориях и системах воспитания / Е.В. Бондаревская, С.В. Кульневич. – Ростов-на-Дону: Творческий центр «Учитель», 1999. – 560 с.
3. *Гиппенрейтер Ю.Б.* Введение в общую психологию / Ю.Б. Гиппенрейтер. – М.: ЧеРО, 1996. – 336 с.
4. *Гриньова В.М.* Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний та методичний аспекти) / В.М. Гриньова. – Харків: Основа, 1998. – 300 с.
5. *Дружинин В.Н.* Психология общих способностей / В.Н. Дружинин. – Санкт-Петербург: Питер, 1999. – 368 с.
6. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: К.І.С., 2004. – 112 с.*
7. *Крутецкий В.А.* Психология математических способностей / В.А. Крутецкий. – М.: Просвещение, 1968. – 432 с.
8. *Кузнецова Ю.И.* Изучение и обучение одаренных детей в американской педагогической психологии XX века: дисс. ... канд. пед. наук. – Н. Новгород, 1996. – 218 с.
9. *Савенков А.И.* Педагогические основы развития продуктивного мышления одаренных детей: дисс. ... д-ра пед. наук / А.И. Савенков. – М., 1997. – 380 с.
10. *Селевко Г.К.* Современные образовательные технологии / Г.К. Селевко. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
11. *Теоретические основы содержания общего среднего образования / Под ред. В.В. Краевского, И.Я. Лернера. – М.: Педагогика. – 352 с.*
12. *Renzulli J.* A guidebook for evaluating programs for the gifted / J.Renzulli. – N.Y., 1975. – 245 p.

Анотації

Віктор ЄВДОКИМОВ, Ірина ГАВРИШ

«Чотири кити» дидактичної моделі навчання учнів початкової школи всеукраїнського науково-педагогічного проекту «Інтелект України»

У статті охарактеризовано особливості дидактичної моделі навчання здібних і обдарованих дітей початкової школи. Обґрунтовано доцільність навчання відповідного контингенту учнів у контексті диференційованого підходу; збагачення змісту початкової освіти завдяки введенню до навчального плану предметів «Еврика» і «Навчаємося разом»; здійснення системної пропедевтики шкільної неуспішності; створення на кожному уроці ситуації успіху, зацікавленості, комфорту.

Ключові слова: проект «Інтелект України», початкова школа, академічно здібні та обдаровані учні, дидактична модель.

Віктор ЄВДОКИМОВ, Ірина ГАВРИШ

«Чотири кита» дидактической модели обучения учащихся начальной школы всеукраинского научно-педагогического проекта «Интелект Украины»

В статье охарактеризована дидактическая модель обучения способных и одарённых детей начальной школы. Обоснована целесообразность обучения этого контингента учащихся в контексте дифференцированного подхода; обогащение содержания начального образования благодаря введению в учебный план предметов «Эврика» и «Учимся вместе»; осуществления системной пропедевтики школьной неуспешности; создания на каждом уроке ситуации успеха, интереса, комфорта.

Ексклюзивне інтерв'ю

Піклуємося про спеціальну освіту для обдарованих дітей

Інтерв'ю з начальником управління освіти та науки
Дніпропетровської міської ради Ларисою Сафроною

– Ларисо Борисівно, яким є Ваше бачення проблеми навчання та виховання обдарованих дітей?

– У Дніпропетровську завжди приділяли велику увагу створенню системи спеціальної освіти для обдарованих дітей та учнівської молоді. Про це свідчать сміливі кроки місцевої влади на шляху реформування системи середньої освіти, а саме створення навчальних закладів для обдарованих учнів. Нині зі 162 середніх загальноосвітніх закладів міста – 8 гімназій та ліцеїв, 17 спеціалізованих шкіл, 30 навчально-виховних комплексів.

Два роки тому був відкритий один із перших в Україні Дніпропетровський регіональний центр Інституту обдарованої дитини НАПН України, який очолює доктор педагогічних наук Наталія Борисівна Гонтаровська. За її підтримки в навчальних

зкладах значно поліпшилася робота з упровадження всеукраїнського науково-педагогічного проекту «Інтелект України».

– Як здійснюється реалізація проекту?

– Ми почали активно впроваджувати комплексну програму навчання, виховання та розвитку академічно обдарованих учнів загальноосвітніх шкіл, створену авторським колективом під науковим керівництвом доктора педагогічних наук, професора Харківського педагогічного університету імені Г.С. Сковороди Ірини Володимирівни Гавриш. Проект став надзвичайно популярним серед педагогічної та батьківської громадськості. Лише за три роки кількість навчальних закладів, що реалізують його, зросла втричі. Цього року за програмою «Інтелект України» навчається 2027 учнів початкових класів, що у 6,5 раза більше, ніж на початку її впровадження.

Сподіваємося, що наукова співпраця вчителів міста та вчених Харківського педагогічного університету імені Г.С. Сковороди успішно продовжуватиметься, а цей експеримент перейде з початкової в середню та старшу школу.

Ключевые слова: проект «Интеллект Украины», начальная школа, академически способные и одарённые учащиеся, дидактическая модель.

Victor EVDOKIMOV, Iryna GAVRYSH
«Four whale» of didactics model of studies the children of primary school of All-Ukrainian scientific and pedagogical project «Intellect of Ukraine».

The article deals with the features of didactics model of studies of capable and gifted children of primary school. Expedience of studies of the proper contingent of schoolchildren in the context of the differentiated approach; enriching of maintenance of primary education due to introduction to the curriculum the subjects «Evrika» and «Study together»; realization of system of warning the school unprogress; creation the situation of success, personal interest, comfort on every lesson are grounded.

Keywords: project «Intellect of Ukraine», primary school, academic apt and gifted pupils, didactics model.

Відгуки учасників проекту

Мабуть, немає на світі такого вчителя, який би був байдужий до програми, за якою навчає своїх учнів. Мені пощастило: вже з другим набором учнів я працюю за програмою науково-педагогічного проекту «Інтелект України». Завдяки цьому проекту я маю щасливу можливість не зупинятися на досягнутому, а постійно навчатися, самовдосконалюватися.

Пощастило і моїм учням, які навчаються за програмою НПП «Інтелект України». На уроках дітям завжди цікаво, і навчальний матеріал вони швидко засвоюють. Цьому сприяють раціональна організація навчального процесу, врахування вікових особливостей учнів, добір завдань, спрямованих на те, щоб не лише зберегти, а й збільшити інтерес до навчання.

Я вважаю, що навчання моїх учнів успішне, бо в них підтримується бажання навчатися та досягати успіхів. Діти мають можливість реалізувати свій творчий потенціал, розкривати свою особистість. Їм комфортно навчатися у проектних класах. Кожен шкільний день приносить мені та моїм учням радість пізнання, радість відкриттів, радість можливості проявити себе. І кожен день дає нам всім радість спілкування в межах НПП «Інтелект України».

*Доценко Юлія Вікторівна,
вчитель 1-Б класу Харківської гімназії №169*